

VLIV POLNÍHO ASV NA METODIKU PRÁCE VELITELE A ŠTÁBU DIVIZE

Změnám, které probíhají v obsahu práce velitelů i štábů, ve vývoji sil a prostředků ozbrojeného zápasu musí objektivně odpovídat zásadní změny i v procesu velení vojskům. Zavedením polního automatizovaného systému velení vojskům taktického stupně (PASUV TS) se konkrétně reaguje na změny obsahu práce ve velení v souladu s platnými požadavky. Realizace probíhá přes komplex opatření, principů, organizace a metod práce velitelů i štábů, uvedených v Bojovém řádu pozemního vojska ČSLA (Všeob-R-1). Proto podstata i formy pracovních postupů s použitím prostředků PASUV TS budou v zásadě stejné jako v neautomatizovaném systému velení divize (pluku).

Vliv prostředků automatizace (PA) na metody velení uplatňované v práci funkcionářů divize (pluku) budou záviset především na:

- složení komplexů prostředků automatizace (KPA) jednotlivých míst velení,
- kvalitě vybavení a možnostech zavedených technických prostředků,
- strukturálních a funkčních vazbách v KPA,
- stavu teoretické i praktické připravenosti orgánů velení,
- optimalizaci i racionalizaci práce velitelů a štábů z hlediska rozdělení i plnění

funkčních povinností podle reálně zpracované metodiky práce pro přípravu a průběh boje.

Rozhodující změny vznikají v práci orgánů velení divize, které vyžadují tvůrčí rozpracování činností vázaných na časovou osu (reálný čas) metodiky práce. Tyto změny se v podstatě týkají: způsobu sběru, zpracování a výdeje informací, přijetí rozhodnutí velitele, doručení úkolů podřízeným útvarům (jednotkám), nového rozdělení funkčních povinností mezi oddělení, skupiny a jednotlivé příslušníky štábu, přípravy KPA k boji a využívání informačních i výpočetních operačně taktických úloh, umění a dovednosti funkcionářů pracovat s KPA v jednotlivých procesech velení vojskům.

Obdobně jako v neautomatizovaném systému velení vojskům taktického stupně práce funkcionářů probíhá v následné posloupnosti, která odpovídá tzv. cyklu velení, jenž zabezpečuje:

- sběr údajů a informací o bojové situaci nebo obdržení bojového úkolu,
- studium úkolu,
- ujasnění úkolu a zhodnocení situace,
- přijetí rozhodnutí velitele,
- plánování boje,
- doručení úkolů vojskům,
- organizaci součinnosti,

- organizaci všestranného zabezpečení boje a
- kontrolu stavu nařízených opatření u vojsk k přípravě boje apod.

Veškerá činnost cyklu velení je mezi sebou úzce svázána a uskutečňuje se jak při přípravě, tak i v průběhu boje divize (pluku) bez nebo s KPA.

Vliv automatizovaných procesů v PASUV TS na metodiku práce velitele a štábu divize (pluku)

Taktický stupeň PASUV je určen pro automatizované a neautomatizované velení podřízeným útvarům (jednotkám) z míst velení divize (pluku). Zabezpečuje automatizaci procesů velení, které obsahuje metodika práce velitele a štábu — viz **tabulku**.

Některé práce, které byly dříve vykonávány ručně — mechanicky, jsou v PASUV TS realizovány prostředky automatizace. Tím dochází objektivně k novému rozdělení povinností mezi funkcionáři orgánů velení divize (pluku), ke vzniku kvalitativně nových povinností spojených s přípravou KPA k boji, změnám organizace informačního procesu v systému velení a řešení operačně taktických úloh, k radikální přeměně posloupnosti vykonávaných informačních činností, které využívají prostředky automatizace, k netradičním formám znázornění vstupních a výstupních informací a také ke zvýšení účasti orgánů velení na bezprostřední obsluze prostředků automatizace i zabezpečení požadované odolnosti systému.

Ve všech procesech velení je **zachována vedoucí úloha velitele a vševojskového štábu**, sladěná činnost orgánů velení s „prací“ prostředků automatizace (PA).

Je zabezpečena možnost rychlého přechodu od automatizovaného k neautomatizovanému velení. Komplex prostředků automatizace respektuje vazbu na společné využívání velitelsko-štabních vozidel (VŠV). Umožňuje velet s prostředky automatizace i bez nich existujícím způsobem při narušení činnosti KPA.

Základní procesy velení jsou na stupni divize (pluku) realizovány v režimech:

- automatizovaného velení s využíváním prostředků automatizace a řešení operačně taktických úloh v elektronickém výpočetním komplexu (EVK) velitelského stanoviště divize,
- automatizovaného velení bez EVK, při kterém sběr, zobrazení a dokumentování informací i jejich výměna mezi místy velení je uskutečňována prostředky automatizace ve velitelsko-štabním vozidle,
- neautomatizovaného velení s využíváním spojovacích prostředků velitelsko-štabního vozidla a spojovacích uzlů bez použití technických prostředků automatizace a přenosu dat; při tomto režimu se trvale pracuje mezi armádou—divizí a plukem—praporem.

Zvláštnosti organizace a metod práce orgánů velení ve vztahu k metodice práce velitele (štábu) divize (pluku) v procesu přípravy boje

Obsah a metody práce velitele i štábu divize (pluku) při přípravě boje závisí na konkrétní situaci, stanoveném úkolu, času pro přijetí rozhodnutí a pro přípravu i organizaci boje.

Doručení úkolu vševojskové divize uskutečňujeme formou předběžných bojových nařízení, bojových nařízení, bojových rozkazů a odborných nařízení.

Ujasnění úkolu u vševojskové divize probíhá v podstatě tradičním způsobem.

Po zavedení PASUV operačního stupně pravděpodobně dojde ke kvalitativním změnám zejména v:

- obdržení nařízení od nařízeného stupně velení, které může být zobrazeno na displeji,
- jeho dokumentování (vytištění tiskárnou) a zakreslení (grafické části) na mapu grafickým kreslícím automatem (grafickým souřadnicovým zapisovačem).

V některých obdobích bude možné, aby velitel, náčelník štábu, náčelník operační skupiny a další funkcionáři využili automatizovaného systému velení při:

- analýze textu i grafické části zámyslu velitele armády,
- ujasnění úkolu, charakteru boje, způsobu dosažení jeho cílů, lhůt pohotovosti i stavu posilových prostředků,
- zpracování časového rozpočtu,
- vydání pokynů pro práci štábu,
- předání potřebných údajů časového rozpočtu přípravy boje (sladění harmonogramu prací); pokyny pro orientaci zástupců velitele, náčelníků druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb je možné vydat tradičním způsobem nebo pomocí prostředků automatizace na automatizovaná místa,
- seznámení velitelů pluků (msp, tp) s obdržným úkolem s využitím kanálů utajeného spojení a přenosu dat,

Tabulka

Proces – činnost	Pluk, prapor	Prapor, pluk	Pluk, divize	Divize, pluk	Divize, armáda; divize	V rámci štábu pluku	V rámci štábu divize
Doručení bojových rozkazů, nařízení, předběžných bojových nařízení a povelů	—	—	—	+	—	—	—
Přijem signálů velení a součinnostních signálů	—	—	+	+	—	—	—
Hlášení přijetí bojových rozkazů, nařízení, předběžných bojových nařízení a povelů (potvrzení)	—	—	+	—	—	—	—
Soustředování informací, zpráv o situaci a charakteru činnosti vlastních vojsk	—	—	+	+	—	—	—
Vzájemná výměna informací mezi VS, PVS divize a VS pluků	—	—	+	+	—	—	—
Vzájemná výměna informací mezi velitelsko-štabními vozidly (VŠV) uvnitř VS, PVS divize	—	—	—	—	—	—	+
Informace o přijatém rozhodnutí	—	—	+	+	—	—	—
Soustředování zpráv o rozmístění, charakteru činnosti a situaci vojsk nepřítele	—	—	+	+	—	—	—
Informace o obdržení úkolu uvnitř VS a PVS	—	—	—	—	—	—	+
Ujasnění úkolu	—	—	—	—	—	+	+

Příprava operačně taktických propočtů a jejich předání mezi místy velení divize (pluků)	-	-	-	+	-	-	+
Hodnocení situace a přijetí rozhodnutí	-	-	-	-	-	+	+
Zpracování rozhodnutí velitele na mapě a pracovních mapách funkcionářů	-	-	-	-	-	-	+
Plánování boje, bojové použití druhů vojsk, speciálních vojsk, sil a prostředků	-	-	-	-	-	+	+
Organizace součinnosti	-	-	-	-	-	-	+
Hlášení o přípravě k boji	-	-	+	+	-	-	-
Hlášení	-	-	+	-	-	-	-
Průběžná informace podřízených, sousedů, míst velení a nadřízeného	-	-	-	+	-	-	+
Zprávy od podřízených	-	-	+	-	-	-	-
Upřesnění bojových úkolů (rozhodnutí)	-	-	-	+	-	-	-
Vedení pracovních map	-	-	-	-	-	-	+
Zakódování a rozkódování informací (zpráv)	-	-	+	+	-	-	-
Sběr, zpracování, uložení a výdej informací o vzdušné situaci	-	-	-	+	-	-	+
Sběr, zpracování a výdej informací o jaderných úderech, radiaci a chemické situaci	-	-	-	+	-	-	+
Přijem údajů o meteorologické situaci	-	-	-	+	-	-	+

— předávání informací (styčnými důstojníky, operační skupinou) o nejbližší činnosti a patřičných pokynů.

Proces ujasnění bojového úkolu je tvůrčí činnost. Použití prostředků automatizace (PA) umožňuje **zvýšit především operativnost a kvalitu splnění prací orgánů velení divize za předpokladu zavedení PASUV OS**. To proto, že názorné zobrazení situace, obdrženého úkolu dovoluje rychle a hluboce si ujasnit úkol, jeho obsah a zkrátit čas na přípravu podkladů pro přijetí rozhodnutí (v současné době jen na stupni pluku).

Proces **hodnocení situace a formulace zámyslu boje** v PASUV TS zaznamenává některé podstatné kvalitativní i organizační změny. Použití prostředků automatizace (PA) v tomto procesu dovoluje:

— hodnotit situaci nikoli podle jednotlivých částí zámyslu boje, nýbrž podle prvků rozhodnutí, čímž je výrazně zkracován čas potřebný pro přijetí rozhodnutí,

— postupně posuzovat vliv konkrétních údajů, které charakterizují situaci na stanovení a formulování každého z prvků rozhodnutí (zámysl boje, bojové úkoly, hlavní otázky součinnosti a všestranného zabezpečení boje, zásady organizace velení, hlavní úkoly pro politickou práci a její zvláštnosti),

— využití operačně taktických úloh (bojové možnosti, poměr sil ve variantách k úplnému zhodnocení uskupení nepřítel, vhodná volba hlavního směru a stanovení variant činnosti útvarů, určení uskupení a bojových možností vlastních vojsk, charakterizování stavu zamoření terénu a možností manévru).

Grafická část informací — „výsledků“ úloh je automaticky zakreslována do mapy na automatizovaném pracovišti (AP) velitelsko-štabního vozidla velitele divize. Ostatní údaje se tisknou a zobrazují na displeji nebo je předkládají osobně náčelníci druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb ve svých návrzích na bojové použití podřízených útvarů (jednotek).

Výhodou je, že prostory a čáry, které je nutné obsadit (udržet), mohou být zakresleny do mapy pomocí grafického souřadnicového zapisovače jako výsledek rozhodnutí velitele.

Charakter terénu z hlediska jeho ženížních úprav a manévru vojsk je hodnocen nyní používaným způsobem na základě informací náčelníka ženijní služby.

Při hodnocení situace se **mění především pracovní postupy uvnitř štabu**. Souběžně s činností velitele a NS divize náčelníci druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb pomocí prostředků automatizace připravují na svých pracovištích údaje a návrhy pro

velitele divize na použití podřízených útvarů (jednotek) s využitím výpočtových úloh ve formě informačních přehledů, které předávají veliteli (NS).

Velitel divize může v průběhu hodnocení situace „postupně“ vyzvat příslušné náčelníky a vyslechnout informace k objasnění některých otázek, výpočtů, prvků situace a zámyslu boje.

V procesu ujasňování úkolu a hodnocení situace formuluje zámysl boje. Vhodným způsobem jej předkládá nadřízenému ke schválení, po kterém jej vyhláší štabu divize (velitelům pluků) s použitím prostředků automatizace nebo utajeného radiotelefonu. Dále vydá pokyny k doručení předběžných bojových nařizení vojskům také s použitím prostředků automatizace nebo utajeného radiotelefonu.

Rozhodnutí velitele v období přípravy boje je ručně zakreslováno na samostatný soulep map a do pracovní mapy velitele (NS), a to v příslušných velitelsko-štabních vozidlech (VŠV).

Po vyhlášení rozhodnutí velitelem z jeho VŠV náčelník štabu:

— provede [s využitím jedné z těchto map] operační seznámení hlavních funkcí (zástupců velitele, náčelníků druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb za účasti NOSK),

— vydá pokyny k přípravě údajů pro dokončení rozhodnutí (na samostatném soulepu map včetně textové části),

— upřesní (vydá) pokyny pro další práci štabu.

Pro organizaci činnosti na velitelském stanovišti divize by měly být vedeny (připraveny) tyto mapy, které obsahují údaje rozhodnutí: mapa velitele, náčelníka štabu i náčelníka operační skupiny a rozhodnutí velitele.

Z těchto map podle stupně vypracování (dokončení prací) je možné vyhotovit průsvitky pro PVS, TVS, pro zástupce velitele, náčelníky druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb, čímž je zabezpečeno, že všechny bojové dokumenty jsou jednotně zaměřené ke splnění rozhodnutí velitele.

Samostatný soulep map rozhodnutí a mapy náčelníka operační skupiny je vhodné vést ve středním pohyblivém štabním pracovišti (SPSP) náčelníka štabu (ev. přístřešku). Postupně je zpracovávat na základě probíhajícího procesu ve velitelsko-štabním vozidle velitele a NS. (Pro rychlou průchodnost zpráv, údajů a informací je zapotřebí přizpůsobit i spojovací soustavu.) Tyto pracovní postupy jsou výhodné především pro období přípravy boje. Mimo průsvitek mohou být využity prostředky automatizace nebo utajený radiotelefon (výjimku tvoří TVS).

Důstojníci operační skupiny pracující ve SPSP (přístřešku) formulují předběžná bojová nařízení (PBN) plukům a po jejich schválení velitelem (NS) je sestavují na displeji a předávají kanály přenosu dat z velitelsko-štábního vozidla velitele (NS).

Dokončení prací na rozhodnutí velitele, včetně stanovení úkolů podřízeným, probíhá za účasti funkcionářů velitelství divize. Přičemž velitel divize určuje (upřesňuje) konkrétní bojové úkoly, náčelník štábu s náčelníkem RVD, náčelníkem skupiny bojového velení letectvu, zpravodajským náčelníkem, náčelníkem ženijní služby a náčelníkem chemické služby stanoví způsob jaderného a palebného ničení nepřítele. Ostatní funkcionáři orgánů velení za řízení náčelníků druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb připravují operačně taktické propočty a údaje pro formulaci úkolů podřízeným vojskům (útvaram, jednotkám).

Při určování (upřesňování) úkolů útvarů prvního a druhého sledu, raketovému

útvary, dělostřelectvu a útvaru PVO velitel divize organizuje práci společně s NS, NPO, NOSK, ZN, NRVD, NPVO a NSKBVL. Získává údaje ze společné práce bezprostředně z pracovišť těchto náčelníků nebo jejich pozváním k sobě.

Bojové úkoly jsou stanovovány předběžnými bojovými nařízeními (PBN), bojovými nařízeními (BN) a bojovým rozkazem (BR). Bojová nařízení mohou být zpracována ve formě formalizovaného nebo neformalizovaného kódogramu a doručena prostředky automatizace nebo utajeným radiotelefonem.

Bojový rozkaz formuluje náčelník štábu (NOSK) divize, a na jeho rozpracování se podílejí zpravodajský náčelník, náčelník operační skupiny, náčelník RVD, PVO, ŽS, spojovací náčelník a ZVV.

Tento dokument je ucelenou vojenskou informací, která je zpracovávána tradičním způsobem s využitím prostředků automatizace a formalizované bojové dokumentace.

V článku jsem se snažil objasnit aktuální problematiku procesů přípravy i organizace boje v automatizovaném systému velení vojskům. Zkoumal jsem vliv těchto prostředků na metody velení uplatňované v práci orgánů velení vševojskové divize. Myslím, že by článek mohl podnítit velitele a štáby k hledání optimálních řešení pro efektivní využití všech pozitivních stránek komplexu prostředků automatizace.

V dalším článku se zaměřím na zvláštnosti procesu plánování boje v polním automatizovaném systému velení vojskům taktického stupně.